

การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามของชุมชนแผ่นดินทองนurutدين
ในการดำเนินงานการจัดการขยะเพื่อสร้างความยั่งยืน

Application of Islamic Principles of Phaen Din Thong Nuruddeen
Community to Conducting Sustainable Waste Management

เพ็ญจวีร์ คันธวงศ์¹ ฟาลิซิด์ เจบูเต¹ ภริราภรณ์ ก้อนคำ² อิงอร ต้นพันธ์³ และ ทศพร มะหะหมัด⁴
*Penjuree Kanthawongs¹, Felicito Jabutay¹, Piraporn Konkhum²,
Ingorn Tanphan³ and Tosaporn Mahamud^{4*}*

¹โครงการบริหารธุรกิจบัณฑิต (หลักสูตรนานาชาติ) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

¹Bachelor of Business Administration (International Program), Kasem Bundit University, Bangkok 10250, Thailand

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

²Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok 10250, Thailand

³หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

³Graduate School of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok 10250, Thailand

⁴หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สากล(นานาชาติ) วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จ. นครปฐม 73170

⁴Creative Industry Entrepreneurship (International Program), Rattanakosin International College of Creative
Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhon Pathom 73170, Thailand

*Corresponding author: E-mail: tosaporn.mah@rmutr.ac.th

(Received: May 27, 2024; Revised: October 9, 2024; Accepted: March 14, 2025)

Abstract: This research aims to study the application of Islamic principles to waste management in the Phaen Din Thong Nuruddeen community, focusing on environmental sustainability and reducing waste that impacts the community. This action research study used in-depth interviews, focus group discussions, and observations to collect data about community waste management. The research findings show that the community can apply Islamic principles such as *Khalifah* (stewardship of the earth) and *Ihsan* (doing good) to waste segregation, reducing resource waste, and recycling. This resulted in reduced community waste and increased recycling by approximately 20%. Furthermore, community member participation in waste management and the application of Islamic principles to waste management in the Phaen Din Thong Nuruddeen community proved to be an effective approach for promoting environmental sustainability. Community members were able to apply religious principles to practical operations thereby fostering sustainable participation and environmental conservation.

Keywords: Waste management, principles of Islam, sustainability

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะของชุมชนแผ่นดินทองนurutدين โดยมุ่งเน้นการสร้างควมยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและการลดปริมาณขยะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน ผลการวิจัยพบว่าชุมชนสามารถนำหลักการศาสนาอิสลาม เช่น *Khalifah* (การเป็นผู้ดูแลโลก) และ *Ihsan* (การทำความดี) มาประยุกต์ใช้ในการแยกขยะ การลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง

และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ทำให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลงและการรีไซเคิลขยะเพิ่มขึ้นประมาณ 20% นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการจัดการขยะและ การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะในชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดีนเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน สมาชิกในชุมชนสามารถนำหลักการทางศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง และสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการขยะ หลักการศาสนาอิสลาม ความยั่งยืน

คำนำ

ปัจจุบันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมโลกกำลังเผชิญอยู่ (Kula, 2001) จึงมีการจัดการขยะอย่างยั่งยืน เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ปีได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของผู้คนทั่วโลก (Tucker and Grim, 2001) ประเทศไทยก็ประสบปัญหาขยะจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชน ซึ่งการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้องส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม (Pollution Control Department, 2021)

การนำแนวคิดและหลักการทางศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นวิธีหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ เนื่องจากศาสนามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คน และสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมเชิงบวกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ (Foltz, 2003) สำหรับชุมชนมุสลิม หลักการศาสนาอิสลามเกี่ยวกับการเป็นผู้ดูแลโลก (Khalifah) และการทำความดี (Ihsan) นั้น สอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน หลักการเหล่านี้ส่งเสริมให้ชุมชนมุสลิมมีความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและลดการสร้างมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม (Saniotis, 2012)

Yahprung (2022) อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนมีภารกิจและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและร่วมมือกันในการใช้ประโยชน์จาก ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่าง ทะนุถนอม ใช้อย่างระมัดระวัง ประหยัดและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งต้อง ปกป้องดูแล บำรุงรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพที่ดีตลอดชั่วอายุขัย เพื่อให้เกิด การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ในทุกด้าน ทุกระดับ และเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกิดความสุขสันติของมนุษยชาติอย่างแท้จริง

ชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดีน เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่ ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 99 มีจำนวน 224 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,198 คน มีสตรีคนุรุดดีน มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชื่อบ้านสวนวิไลวรรณ มีวิสาหกิจชุมชน 1 แห่ง คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตร นุรุดดีนพัฒนา บ้านเกาะคลอง 13 ประชาชนร้อยละ 70 มีการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมา มีการทำงานในภาคเอกชน และภาครัฐ

ชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดีน มีการจัดการขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางน้ำ อากาศ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรค ปัญหานี้เกิดจากการที่ชุมชนไม่มีระบบการคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่อย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น และเป็นภาระในการจัดเก็บขยะ ซึ่งไม่สามารถจัดการได้หมดในเวลาอันสั้น นอกจากนี้ ขยะบางส่วนที่ไม่ถูกกำจัดอย่างเหมาะสมทำให้เกิดมลภาวะและความเสียหายต่อชุมชนโดยรวม ชุมชนจึงตระหนัก

ถึงความจำเป็นในการหาแนวทางใหม่ที่ไม่เพียงแต่แก้ปัญหาขยะสะสม. แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะกรรมการชุมชน มีแนวคิดในการจัดการขยะ และเป็นการสร้างรายได้ลดรายจ่ายให้กับชุมชน คือ การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลาม กับการนำความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ

มาปฏิบัติในการคัดแยกขยะที่ถูกวิธีซึ่งจะทำให้เกิดรายได้ และเกิดความยั่งยืน ชุมชนแผ่นดินทองนurutดินเป็นหนึ่งในชุมชนมุสลิมที่ยึดมั่นในหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งสามารถเป็นแนวทางการจัดการขยะโดยนำหลักการทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ (Sirisawat, and Suwan, 2024)

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะของชุมชนแผ่นดินทองนurutดิน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงวิธีการและผลลัพธ์ของการจัดการขยะในรูปแบบที่ยั่งยืน และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาในการจัดการขยะในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเน้นการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามของชุมชนแผ่นดินทองนurutดินในการจัดการขยะเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยระเบียบวิธีวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเน้นการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวิจัย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งช่วยให้สามารถดำเนินการวิจัยไปพร้อมกับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ณ ชุมชนแผ่นดินทองนurutดิน เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อประเมินผลลัพธ์ของการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามต่อความยั่งยืนของการจัดการขยะในชุมชน
- เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักการศาสนาอิสลามมาใช้ในการจัดการขยะเพื่อความยั่งยืนในชุมชนอื่น ๆ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนในชุมชนแผ่นดินทองนurutดิน ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการยึดถือและปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มอย่างเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วย

- ผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนาในชุมชน
- สมาชิกในชุมชนที่มีบทบาทในการจัดการขยะ
- ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนแผ่นดินทองนurutดิน

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนประมาณ 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถสะท้อนภาพรวมของชุมชนได้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะในชุมชน
- การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กลุ่มตัวอย่างจะเข้าร่วมในการสนทนาเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนและบทบาทของหลักศาสนาอิสลามที่นำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการขยะของชุมชน
- การสังเกตการณ์ (observation) ทำการสังเกตการณ์กระบวนการจัดการขยะภายในชุมชน เช่น การแยกขยะ การเก็บขยะ และการทิ้งขยะตามหลักการศาสนาอิสลาม
- แบบสอบถาม (questionnaires) ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและความตระหนักรู้ของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตามหลักศาสนาอิสลาม

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (planning) ทำการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการศาสนา

อิสลามที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะ รวมถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการขยะในชุมชนผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และสมาชิกในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ (action) ร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการนำหลักการศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการขยะ เช่น การแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการลดปริมาณขยะ โดยจะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่สมาชิกชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องหลักการจัดการขยะ แบบ 3R (reduce, reuse, recycle) และสร้างระบบจัดการขยะที่สอดคล้องกับหลักศาสนา ดังแสดงใน Figure 1

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตและประเมินผล (observation and evaluation) การสังเกตการณ์ผลลัพธ์ของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาอิสลามในการจัดการขยะในชุมชน รวมถึงการประเมินผลการลดปริมาณขยะและจำนวนขยะที่มีการรีไซเคิลในชุมชน ดังแสดงใน Figure 2

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (reflection) มีการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานร่วมกับชุมชนและ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการขยะให้มีความยั่งยืนและเป็นไปตามหลักการศาสนาอิสลามต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative data analysis) จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อหาแนวทางของการปฏิบัติ การยอมรับ และผลกระทบจากการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและความตระหนักรู้ในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อม

7. จริยธรรมการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย นักวิจัยจะต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการวิจัย และการขอความยินยอมในการเก็บข้อมูล เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้เข้าร่วมว่าใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

8. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมด เดือนเมษายน 2566 ถึง เมษายน 2567 ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ การติดตามผล และการวิเคราะห์ข้อมูล

Figure 1. Educational activities for the community regarding the establishment of a waste management system

Figure 2. Group discussions and continuous education for community members about waste segregation

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะของชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดิน โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ และการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยที่ได้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลามในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่าสมาชิกในชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดินมีความเข้าใจและรับรู้ถึงหลักการศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลักการของ *Khalifah* (การเป็นผู้ดูแลโลก) และ *Ihsan* (การทำความดีต่อสิ่งแวดล้อม) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบในการจัดการขยะและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สมาชิกในชุมชนยอมรับว่าแนวคิดเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ

การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในกระบวนการจัดการขยะในชุมชนได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ จากการสังเกตการณ์พบว่าชุมชนได้นำหลักการ

ศาสนามาประยุกต์ใช้ในหลายด้าน ขยะโดยใช้หลัก 3R (reduce, reuse, recycle) อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

2.1. การแยกขยะ ชุมชนได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกแยกขยะตามประเภท เช่น ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะอันตราย เพื่อให้สามารถนำขยะบางส่วนกลับมาใช้ใหม่ได้ และลดปริมาณขยะที่จะถูกทิ้งในที่ฝังกลบ

2.2. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หลักการศาสนาอิสลามที่เน้นความพอเพียงและการไม่ใช้ทรัพยากรอย่างสูญเปล่าได้ถูกนำมาใช้ โดยชุมชนได้มีการจัดการเพื่อลดการใช้พลาสติกและส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การนำถุงผ้าและภาชนะที่ใช้ซ้ำได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน

2.3. การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ชุมชนได้ร่วมมือกันในการสร้างโครงการรีไซเคิลขยะ เช่น การนำขวดพลาสติกมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงการทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ ส่งผลให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

จากการสังเกตและการสนทนากลุ่ม พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะตามหลักการศาสนาอิสลามประสบความสำเร็จ สมาชิกทุกคนในชุมชนมีบทบาทสำคัญใน

การจัดการขยะ โดยเริ่มตั้งแต่การแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการให้ความรู้กับคนรุ่นใหม่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะและการดูแลสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกในชุมชนต่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ดังแสดงใน Figure 3

4. ผลลัพธ์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของการจัดการขยะ

จากการติดตามและประเมินผล พบว่า ปริมาณขยะที่ถูกทิ้งในชุมชนลดลงอย่างชัดเจนหลังจากการประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ โดยการรีไซเคิลขยะเพิ่มขึ้นประมาณ 20% เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการวิจัย นอกจากนี้ การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักและการลดขยะพลาสติกในชุมชนยังมีผลทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดขึ้น ความพึงพอใจของสมาชิกในชุมชนต่อสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นนี้ยังส่งผลให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางการจัดการขยะต่อไปในอนาคต

5. ความยั่งยืนและการสานต่อการจัดการขยะในชุมชน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุมชนแผ่นดินทองนurutดินสามารถสร้างความยั่งยืนในด้านการจัดการขยะได้ โดยการนำหลักศาสนาอิสลามมาเป็นกรอบในการดำเนินงานช่วยให้ชุมชนมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับค่านิยมของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังได้มีการวางแผนในการดำเนินโครงการจัดการขยะต่อเนื่อง โดยเน้นการให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะในชุมชนแผ่นดินทองนurutดินเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน สมาชิกในชุมชนสามารถนำหลักการทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง และสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

Figure 3. Community waste segregation

Figure 4. Project evaluation meeting with leaders and community representatives

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การประยุกต์ใช้หลักการศาสนาอิสลามในการจัดการขยะของชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดีน สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำหลักศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ซึ่งในการอภิปรายผลนี้จะพิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ เข้าพบประธานชุมชนปรึกษาหารือเพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนา ดัง Figure 4

1. การประยุกต์ใช้หลักศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ

การนำหลักการศาสนาอิสลามมาใช้ในการจัดการขยะในชุมชนพบว่าช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในกระบวนการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ซึ่งรวมถึงการแยกขยะ การลดการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลือง และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (recycling) (ทั้งนี้การเน้นบทบาทของมนุษย์ในการเป็นผู้ดูแลรักษาโลกมาใช้ในการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกชุมชนมีความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวังและมีความรู้สึกว่าการจัดการขยะเป็นหน้าที่ทางศาสนา (Achmad,

2022) สิ่งนี้สะท้อนถึงการที่ศาสนาสามารถเป็นกรอบในการพัฒนาและสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน (Saniotis, 2012)

2. การลดปริมาณขยะและการส่งเสริมการรีไซเคิล

จากการวิจัยพบว่า ปริมาณขยะในชุมชนลดลงอย่างมีนัยสำคัญหลังการนำหลักการอิสลามมาใช้ในกระบวนการจัดการขยะ โดยการรีไซเคิลขยะเพิ่มขึ้นประมาณ 20% ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักการทางศาสนาช่วยส่งเสริมการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ และลดการสร้างขยะที่จะถูกทิ้งไปอย่างสิ้นเปลือง แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kula (2001) ที่ระบุว่าหลักการศาสนาอิสลามส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและการไม่สร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม การลดการสร้างขยะผ่านการรีไซเคิลจึงเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและคุ้มค่า

3. การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนแผ่นดินทองนุรุดดีนมีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ การแยกขยะ และการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แก่คนรุ่นใหม่ การมีส่วนร่วมนี้เกิดจากการนำหลักศาสนามาเป็นพื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกและสร้างความรู้สึกว่าการดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบทางศาสนา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ที่ระบุว่าศาสนามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การสร้างจิตสำนึกผ่านศาสนาช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Nusran *et al.*, 2023).

4. ความยั่งยืนของการจัดการขยะในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนแผ่นดินทองนุรุดินสามารถสร้างความยั่งยืนในการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำหลักการศาสนาอิสลามมาปรับใช้ในกระบวนการจัดการขยะ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะและเพิ่มการรีไซเคิลของขยะแล้ว ยังสร้างความยั่งยืนในด้านจิตสำนึกของคนในชุมชน การใช้หลักศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ ช่วยให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น และยังส่งเสริมวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับค่านิยมทางศาสนา ผลการศึกษานี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าศาสนาสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม (Tucker and Grim, 2001)

สรุป

การดำเนินการลงพื้นที่เพื่อรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ โดยนำหลัก ศาสนาอิสลามมาเชื่อมโยงการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Ismail, 2016) ปลูกจิตสำนึกตั้งแต่เด็กเล็ก จนถึง เด็กโต เพื่อที่เด็ก ๆ จะนำไปถ่ายทอดและเชิญชวน ผู้ใหญ่ในครัวเรือนทำกิจกรรมรักษาความสะอาดกับลูกหลานในครอบครัวการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน โดยใช้หลัก 3R จัดทำจุดคัดแยกขยะ นอกจากนี้ การแสดงถึงประโยชน์ของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาอิสลามในการจัดการขยะ แต่มีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น เนื่องจากแต่ละชุมชนมี

ความแตกต่างกันในเรื่องของวัฒนธรรมและการปฏิบัติทางศาสนา การวิจัยในอนาคตควรเน้นการศึกษาเพิ่มเติมในชุมชนที่มีบริบทที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจและแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับชุมชนอื่น เพื่อสร้างความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Achmad, F. S. 2022. Waste management an Islamic perspective. *Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities* 7(4): 164-174.
- Foltz, R.C. 2003. Does nature have historical agency? *World history, environmental history, and how historians can help save the planet. The History Teacher* 37(1): 9-28
- Ismail, A. 2016. Islamic approach on public awareness campaign of solid waste management. *Journal of Contemporary Islamic Studies* 2(2): 55-74.
- Kula, E. 2001. Islam and environmental conservation. *Environmental Conservation* 28(1): 1-9.
- Nusran, M., H. Hasibuddin, A. Darmawangsa, A. Ardi, A. Henny, Y. Herdianzah and N. I. Safutra. 2023. Halal aware community model based on Masjid: Analysis of level of care, awareness, and satisfaction of Muslim tourists in Makassar. *Journal of Industrial Engineering Management* 8(1): 79-85.
- Pollution Control Department. 2021 Thailand state of pollute report 2019. (Online). Available: <https://www.pcd.go.th/publication/10650/>(April 4, 2024) (in Thai)

- Saniotis, A. 2012. Muslims and ecology: Fostering Islamic environmental ethics. *Contemporary Islam* 6(2): 155-171.
- Sirisawat, K.M and S. Suwan. 2024. Developing community learning resources in the modern world. *Journal of community development and life Quality* 12(3): 201-211. (in Thai)
- Tucker, M. E., and J. A. Grim. 2001. Introduction: the emerging alliance of world religions and ecology. *Daedalus* 130(4): 1-22.
- Yahprung, M.I. 2022. The constitutional process in the conflict resolution between state and minority: A study of the role of religious leaders in the democratic process in the southern border provinces of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Prince of Songkla University* 18(1): 10-47. (in Thai)
-